

"Ermenilerin maksadı Kürdleri aldatmaktan başka bir şey olamaz." ile "Şu memleketin saadeti ve selâmeti Ermenilerle ittifak ve dost olmağa vâbestedir." cümlesi zıt değil mi?

Zamana, zemine ve muhataba göre bazen farklı şeyler, söylenebilir. Bu tarz farklılıklar bazen hikmetten, bazen de hikmetsizlik ve garazdan kaynaklanmaktadır. Şayet farklı ifade ve söylemlerde bulunan şahıs veya otorite hikmetli ve ne söylediğini bilen bir makam ise, o zaman söylenen şeylerde hikmet aranır. Şayet ifadeleri kullanan kişi veya makam hikmetsiz ve usulsüz ise, o zaman konuşmalarına ve ifadelerine ciddiyetle bakılmaz. **Mesela;**

"And olsun ki biz Âdemoğullarını şan ve şeref sahibi kıldık." (İsra, 17/70) âyetinin **"Gerçekten insan çok zalim, çok cahildir."** (Ahzab, 33/72) âyetiyle vech-i tevfiki nedir?

sorusu Üstad Bediüzzaman Hazretlerine haklı olarak sorulmaktadır. Çünkü zahiren birbirine taban tabana zıt olan bu iki âyet, insan hakkında nazil olmuştur. Bununla alakalı olarak Üstad Hazretleri **"İnsanın mükerrem ve şanlı olduğunu ilan eden âyetler peygamberler, evliyalar, asfiyalar ve müminlerden bahsederken; insanın zalim ve cahil olduğunu anlatan ayetler de firavunlar, nemrutlar ve şeddatlar gibi ehl-i küfür ve isyanı kast etmektedir."** mealinde cevap veriyor.

İşte ifadeleri mucize ve hikmetli olan Kur'an-ı Kerim'in ifadelerinde tam bir uyumluluk olduğunu bildiğimiz için, aradaki farkın hikmetlerini araştırma ihtiyacı hissediyoruz. Çünkü Bediüzzaman'ın,

"Takarrur etmiş usuldendir: akıl ve nakil teâruz ettikleri vakitte, akıl asıl itibar ve nakil tevil olunur. Fakat o akıl, akıl olsa gerektir."(1)

hükmüne göre, akıl ile nakil birbirine zahiren ters düştüğünde esas olarak akla itibar edilecektir. Nakil de hikmetli ve dengeli bir şekilde tevil edilecektir. Fakat cümlenin devamında tevili yapacak aklın da hikmetten beslenen bir akıl olması şartını da getirmiştir.

Bediüzzaman'ın da bütün eserlerinin *-Eski Said döneminde yazılmış olsun, Yeni Said döneminde yazılmış olsun-* gayet hikmetli ve ölçülü eserler olduğuna, bu eserleri tetebbu eden ve okuyan yüz binlerce insan şahittir. Bu nedenle görünüşte birbirine

---

zıt olan bu iki cümleyi hikmet ve aklın muhakemesi doğrultusunda izah etme durumu olmalıdır. **Şöyle ki:**

Birinci Cümle:

"Size bunu kat'iyen söylüyorum ki; şu memleketin saadeti ve selâmeti Ermenilerle ittifak ve dost olmağa vâbestedir."(2)

Üstadımız bu ifadeyi, 1910-1911 yıllarında Şark aşiretlerini irşad için dolaştığı yıllarda yazılan "Münazarat" eserinde kullanmıştır. O zamanlarda birileri Doğu'yu ciddi olarak karıştırmaya çalıştığından, ortalığı yatıştırmak namına bu gibi ifadeler kullanılmıştır. Zaten Ermeniler Osmanlı zamanında "*Millet-i Sadıka*" olarak anılmış ve herhangi bir sıkıntıları veya isyanı görülmemiştir.

Daha sonraları Rusların, İngilizlerin ve Fransızların oyununa geldikleri için, ortalığı karıştırmaya başladılar. Bu nedenle Bediüzzaman o zamanlarda bu ifadeyi kullanmış ve barışa katkı sağlamaya gayret göstermiştir. Fakat Bediüzzaman "*onlar ne yaparlarsa yapsınlar ve her halükarda onlara dost olun*" demiyor. **"Fakat mütezellilâne dost olmak değil, belki izzet-i millîyeyi muhafaza ederek müsalaha elini uzatmaktır."** kaydını hemen bu bahsin arkasına yapıyor.

İkinci Cümle:

"Ermenilerin maksadı Kürdleri aldatmaktan başka bir şey olamaz."(3)

ifadesi ise, 1920 yılında Ermeni Boğos Nubar Paşa ile -sözde- Kürt halkının temsilcisi diye ortaya çıkan Kürt Şerif Paşa arasında imzalanan "*Paris Antlaşması*"nda düzenlenen "*Kürt-Ermeni Mütabakat Belgesi*" hükümlerine binaen söylenmiştir.

Bediüzzaman Müslüman bir alim ve Kürt bir entellektüel aydın olarak, bu anlaşmayı saymadığını ve Kürtlerin de bu maddeleri ve anlaşmayı tanımayacağını gazete lisaniyla ilan etmiştir. Bu anlaşmanın asıl amacının barış değil, Kürtleri kandırmak yoluyla Doğu memleketlerini Osmanlı'dan ayırmaya çalışmak olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Bunun neticesinde de Ermenilerin Doğu'ya böylece hakim olmaya çalıştıklarını da özellikle vurgulamış ve Kürtlerin böyle bir oyuna gelmeyeceklerini ve ebediyen Müslüman olacaklarını ve ırkçıları tanımayacaklarını ilan etmiştir.

Bu konuya güzelce ışık tutacağından, söz konusu makalenin bir kısmını olduğu gibi

---

aşağıya alıyoruz.

"Boğos Nubar ile Şerif Paşa arasında akdedilen mukaveleye en müskid ve belîğ cevap, vilayat-ı şarkiyede Kürd aşairi rüesası tarafından çekilen telgraflardır. Kürdler camia-i İslamiyeden ayrılmaya asla tahammül edemezler. Bunun aksini iddia edenler mutlaka makasid-ı mahsusa tahtında hareket eden ve kürdlük namına söz söylemeye selahiyettar olmayan beş on kişiden ibarettir."

"Kürdler, İslâmiyet nam ve şerefini i'la için beş yüz bin (500.000) kişi feda etmişler ve makam-ı hilafete olan sadakatlerini, isar ettikleri kan ile bir kat daha te'yid eylemişlerdir."

"Ma'hud muhtıranın esbab-ı tanzimine gelince: Ermeniler Vilâyat-ı Şarkiyede ekall-i- kalil derecesinde buldukları için asla bir ekseriyet teminine.. ve ne kemiyeten, ne de keyfiyyeten Şarkî Anadolu'da iddia-yı temellüke muvaffak olamayacaklarını son zamanlarda anladılar.. Maksadlarına Kürdler namına hareket ettiğini iddia eden Şerif Paşayı alet etmeyi müsait ve muvafık buldular. Bu suretle Kürd ve Ermeni davası ortada kalmayacak ve Şarkî Anadoludaki iftirak âmâli mevki-i fiile çıkmış olacaktı."

"İşte, bu gaye ile o ma'hud beyanname müştereken imzalandı ve konferansa takdim olundu. **Ermenilerin maksadı Kürdleri aldatmaktan başka bir şey olamaz. Çünkü ileride Kürdlerin kemiyeten hal-i ekseriyette bulduklarını inkar edemeseler bile, keyfiyyeten, yani ilmen, irfanen kendilerinden dûn oldukları bahanesiyle, Kürdleri bir millet-i tabie haline getirecekleri muhakkaktır. Buna ise, akli başında olan hiçbir Kürd taraftar değillerdir. Zaten Kürdler bu beyannameye yalnız sözle değil, bilfiil muhalif oldukları isbat ediyorlar."**

Dipnotlar:

- (1) bk. [Muhakemat, Birinci Makale \(Unsuru'l-Belegat\).](#)
- (2) bk. [Münazarat.](#)
- (3) bk. *Asar-ı Bediyye, Makaleler, Kürdler ve İslamiyet, s. 538.*
- (4) bk. [MİLLİ MÜCADELE'DE BEDIÜZZAMAN SAİD NURSİ.](#)